

یادداشت

دکتر روح‌الله ساعی
جامعه‌شناس

نابینایی ناتوانی نیست

روز جهانی عصای سفید، یادآور اهمیت دیده شدن و شنیده شدن صدای افرادی است که با چالش نابینایی دست و پنجه نرم می‌کنند. قانون عصای سفید، در واقع پاسخی است به این نیاز و تلاش می‌کند تا حقوق این افراد را در جامعه تضمین کند. اما این قانون چه معنایی دارد و چه تأثیری بر زندگی روزمره نابینایان می‌گذارد؟ عصای سفید، نماد استقلال و هویت نابینایان است. این عصا، تنها یک وسیله کمک‌حرکتی نیست، بلکه پلی است بین دنیای تاریک و روشن. با استفاده از عصای سفید، نابینایان می‌توانند با اطمینان بیشتری در محیط‌های عمومی حرکت کنند و به طور مستقل به انجام فعالیت‌های روزمره خود بپردازند. قانون عصای سفید نیز به همین منظور تدوین شده است تا با ایجاد آگاهی در جامعه، به افراد بینا یادآوری کند که نابینایان نیز حق دارند از تمام امکانات و خدمات اجتماعی بهره‌مند شوند.

این قانون، به نوعی قراردادی بین جامعه و نابینایان است. جامعه متعهد می‌شود که محیط‌های عمومی را برای نابینایان قابل دسترسی کند و به آنها احترام بگذارد. از سوی دیگر، نابینایان نیز متعهد می‌شوند با استفاده از عصای سفید و رعایت قوانین، به ایمنی خود و دیگران کمک کنند.

اما در عمل، هنوز راه زیادی تا تحقق کامل اهداف قانون عصای سفید باقی مانده است. بسیاری از ساختمان‌های عمومی، پیاده‌روها و وسایل حمل‌ونقل عمومی، برای نابینایان مناسب‌سازی نشده‌اند. همچنین، آگاهی عمومی درباره حقوق نابینایان و نحوه تعامل با آنها، همچنان پایین است. این مشکلات، باعث می‌شود که نابینایان در بسیاری از موارد با محدودیت‌ها و تبعیض‌هایی مواجه شوند.

برای بهبود وضعیت نابینایان، باید تلاش‌های همه‌جانبه‌ای صورت گیرد. دولت‌ها باید با تصویب قوانین جامع و اختصاص بودجه کافی، زیرساخت‌های لازم برای دسترسی نابینایان را فراهم کنند. سازمان‌های مردم‌نهاد نیز می‌توانند با برگزاری کارگاه‌های آموزشی و آگاهی‌رسانی، به تغییر نگرش جامعه کمک کنند. خود نابینایان نیز باید با اعتماد به نفس و مطالبه‌گری، حقوق خود را پیگیری کنند. در نهایت، باید به یاد داشته باشیم که نابینایی یک ناتوانی نیست، بلکه یک تفاوت است. همه افراد، صرف‌نظر از توانایی‌هایشان حق دارند به طور برابر در جامعه مشارکت کنند. در رعایت حقوق نابینایان و ایجاد محیطی برابر برای همه می‌توانیم جامعه‌ای عادلانه‌تر و انسانی‌تر بسازیم.

سرپرست سازمان بهزیستی کشور:

قانون حمایت از معلولان
ملاک عمل است

سرپرست سازمان بهزیستی کشور گفت: سازمان بهزیستی مدعی‌العموم اجرای قانون جامع حمایت از حقوق افراد دارای معلولیت و مناسب‌سازی است و این قانون را اجرا می‌کنیم.

سید جواد حسینی در پنل علمی تخصصی «دسترسی به فناوری، نوید بخش مشارکت اجتماعی»، افزود: حق مردم است که جامعه دسترس پذیر شود و قانون جامع حمایت از حقوق افراد دارای معلولیت برای ما ملاک عمل است. در این قانون چند نکته مهم است که باید خیلی روی آنها تمرکز داشته باشیم.

وی با اشاره به ۱۱ حلقه مفقوده در حوزه آموزش و پرورش استثنایی گفت: راهبرد اصلی در ارتباط با افراد دارای معلولیت از جمله نابینایان و کم بینایان، توانمندسازی با رویکرد تلفیق سازی و با نگاه اجرایی مشارکت‌محور و محله‌گراست که بسته‌ای در این رابطه در حال تهیه است.

سرپرست سازمان بهزیستی کشور تأکید کرد: نظام تصمیم‌گیری در بهزیستی، نظام دانش‌بنیان، مشارکت‌محور، تجربه‌گرا، خانواده‌گرا و معلم‌مبنا خواهد بود. برنامه‌هایی در این زمینه داریم که بزودی هماهنگ می‌شود. حسینی تصریح کرد: قبول ندارم بهزیستی و آموزش و پرورش استثنایی، نیرو کم دارند برای اینکه تمام مردم اگر تشکّل پیدا کنند، می‌توانند کارمند بهزیستی باشند. باید اختیار و مجوز به این تشکّل‌ها بدهیم تا شاهد معجزه بهره‌وری باشیم. مشارکت نهاد‌های مردم در بهزیستی ضروری است.

وی اضافه کرد: آرمان جامعه امروز دستیابی به جامعه دوستدار انسان است. جامعه دوستدار انسان دارای سه مؤلفه دوستدار کتاب، دوستدار کودک و دوستدار دارای افراد دارای معلولیت است. اگر جامعه با این سه مؤلفه سامان یابد، جامعه دوستدار انسان تشکّل می‌شود که جامعه‌ای فراگیر، با فرصت برابر، عادلانه و بدون مانع است.

مدیرکل دفتر پیشگیری از معلولیت‌ها و تلفیق اجتماعی سازمان بهزیستی کشور خبر داد

پوشش ۸۰ درصدی غربالگری بینایی در کشور

گزارش خبری

سمیه افشین‌فر

خبرنگار

سال‌هاست که هفته آخر مهرماه به عنوان هفته «عصای سفید» نامگذاری شده است. امروزه تحقق حقوق شهروندی در هر جامعه‌ای از اهمیت بسیاری برخوردار است که باید برای همه رعایت شود. بر اساس آمارها، در حال حاضر ۲۴۰ هزار و ۲۱۹ نفر از افراد نابینا و کم‌بینا، یعنی حدود ۱۴ درصد از افراد دارای معلولیت، تحت پوشش بهزیستی قرار دارند. به گفته مدیرکل دفتر پیشگیری از معلولیت‌ها و تلفیق اجتماعی

غربالگری بینایی بیش از سه میلیون کودک در سال گذشته

دکتر افروز صفاری‌فرد، مدیرکل دفتر پیشگیری از معلولیت‌ها و تلفیق اجتماعی سازمان بهزیستی کشور در گفت‌وگو با «ایران» با اشاره به اینکه اجرای برنامه کشوری پیشگیری از تبلی چشم در کودکان ۳ تا ۶ ساله از سال ۱۳۷۵ در سازمان بهزیستی آغاز شده است، گفت: در حال حاضر غربالگری بینایی با پوشش بالغ بر ۸۲ درصد و با همکاری وزارت آموزش و پرورش، سازمان آموزش و پرورش استثنایی و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در حال انجام است.

وی با تأکید بر اینکه از ابتدای برنامه غربالگری بینایی تاکنون تعداد ۵۸ میلیون و ۶۵ هزار و ۴۵۳ کودک مورد غربال قرار گرفته‌اند، افزود: از این تعداد، یک میلیون و ۹۳۶ هزار و ۸۹۲ نفر دارای انواع اختلالات بینایی و تعداد ۳۹۶ هزار و ۷۲ کودک دارای تبلی چشم شناسایی و برای اقدامات درمانی ارجاع شده‌اند. صفاری‌فرد با اشاره به آمارهای غربالگری سال گذشته گفت: در سال ۱۴۰۲ تعداد ۳ میلیون و ۵۱۵ هزار و ۷۴۷ کودک از نظر بینایی غربال شده‌اند که از این تعداد، ۷۰ هزار و ۷۹۵ مورد دارای انواع اختلالات بینایی تشخیص داده شده‌اند و ۱۶ هزار و ۶۱ مورد دارای تبلی چشم بوده‌اند. در این برنامه، کودکان توسط چارت T و دستگاه غربالگری‌عیوب انکساری و به وسیله غربالگران آموزش‌دیده، غربال می‌شوند.

تشخیص بموقع معلولیت بینایی و ارجاع بهنگام افراد دارای معلولیت

مدیرکل دفتر پیشگیری از معلولیت‌ها و تلفیق اجتماعی سازمان بهزیستی کشور دریافت بهنگام خدمات توانبخشی را امری مهم در تشخیص بموقع اختلالات بینایی و ارجاع صحیح فرد دارای اختلال دانست و گفت: توانمندسازی فرد نابینا مستلزم ارائه خدمات توانبخشی بلافاصله پس از تشخیص آسیب، متناسب با نیازهای او است، از این‌رو ارائه خدمات مشاوره روانشناختی به فرد نابینا یا کم‌بینا، آموزش مهارت‌های روزمره زندگی مانند تحرک و جهت‌یابی و مهارت‌های پرورش حواس جایگزین در دستور کار قرار می‌گیرد که در مراکز خانواده و کودک نابینا زیر ۶ سال و سایر مراکز تخصصی توانبخشی، ارائه می‌شود. همچنین ارائه خدمات آموزشی در زمینه مهارت‌های زندگی روزمره، بریل‌آموزی، مهارت‌های استفاده از امکانات سخنان‌افزایی و نرم‌افزاری گویا و بریل از دیگر خدمات این مراکز به افراد نابینا و کم‌بیناست. وی تأکید کرد: سازمان بهزیستی با بهره‌گیری از تیم‌های تخصصی نسبت به شناسایی نوع و شدت آسیب‌های بینایی و تشکّل برنده پزشکی برای افراد دچار اختلالات بینایی اقدام می‌کند تا این افراد در چرخه دریافت خدمات توانبخشی قرار گیرند.

طرح‌هایی برای توانمندسازی نابینایان و کم‌بینایان

صفاری‌فرد در توضیح عملکرد مرتبط با تأمین وسایل کمک‌بینایی در سال ۱۴۰۲ گفت: سال گذشته از ۴۷۰۰ میلیارد ریال اعتبار تجهیزات کمک‌توانبخشی، ۲۴۰ میلیارد ریال که حدود ۵ درصد از کل اعتبار وسایل کمک‌توانبخشی است، برای وسایل کمک‌بینایی هزینه شده است. وی در توضیح طرح‌های توانمندسازی افراد دارای آسیب بینایی افزود: در طرح توانمندسازی افراد نابینا و کم‌بینا با رویکردی متفاوت به مسائل این افراد، تلاش شده نیازهای واقعی آنان در زمینه‌های آموزش، اشتغال، مسائل روانشناختی و مناسبات اجتماعی مدنظر قرار گیرد و برنامه‌های آموزشی متناسب با این نیازها اجرا شود. برای همین با همکاری انجمن‌های غیردولتی فعال در امور نابینایان در سراسر کشور، برنامه‌هایی با محوریت آموزش مهارت‌های ارتباطی، فعالیت‌های زندگی روزمره، کار با کامپیوتر، ارائه خدمات مشاوره روانشناختی، ورزش و اوقات فراغت مدنظر قرار گرفته است.

این آموزش‌ها بر اساس نوع نیازها و مهارت‌های پیش‌نیاز افراد نابینا و کم‌بینا ارائه و بویژه در زمینه مهارت‌های شغلی، آموزش‌هایی متناسب با الزامات روز جامعه ارائه می‌شود و در صورت لزوم، افراد به مراکز آموزشی تخصصی در زمینه مهارت‌های فنی و هنری ارجاع داده می‌شوند.

ایرنا

به مناسبت روز جهانی عصای سفید

ارتباط صحیح، گامی امیدبخش در تلفیق اجتماعی نابینایان

گزارش

دکتر حمیدالله خواجه‌حسینی

روانشناس

تلاش همه‌جانبه‌ای برای شناخت استعدادها و ظرفیت‌های فردی، رمز موفقیت ما در دنیای پرشتابی است که با سرعتی وصف‌ناپذیر، مرزهای ناآگاهی را درمی‌نوردد و آنچه که ارزش این موفقیت را دوچندان می‌سازد، مشاهده افرادی است که با وجود معلولیت بینایی، از این محدودیت، فرصتی ساخته‌اند برای معنا بخشیدن به واژه توانمندی و صعود به قله‌های آگاهی.

امروز، بیست و چهارم مهرماه، مصادف با یازدهم اکتبر، روزی است که آن را به نام روز جهانی عصای سفید می‌شناسیم؛ روزی که می‌بایست دامنه توجه ما را نسبت به ظرفیت‌ها، محدودیت‌ها و مشکلات افراد نابینا و کم‌بینا و هم‌اوسازی مسیر مشارکت اجتماعی آنان وسع‌تر سازد.

مشاهده فردی نابینا که با عصای سفید یا همراه با فردی غیر نابینا در حال حرکت است، برای بسیاری از افراد ممکن است

موقعیتی ناآشنا باشد و تصورات مختلفی را در ذهن آنان ایجاد کند. هنوز هم کم نیستند افرادی که نابینایی را به معنای پایان زندگی تصور می‌کنند و بر این باورند که ندیدن یعنی نقطه بی‌بست در مسیر تحقق آرزوها. اما مواجهه با فرد نابینایی که با وجود مشکلات بسیار، در نقش یک استاد برجسته دانشگاه، با بیانی تأثیرگذار، شوق آموختن را در دانشجویان خود دوچندان می‌سازد یا ورزشکار نابینایی که با غلبه بر محدودیت‌های این رقابت‌های بین‌المللی می‌درخشد، حاکی از این حقیقت است که نابینایی نه تنها نقطه پایان زندگی نیست بلکه فرصتی است معنا بخشیدن به واژه توانمندی و صعود به قله‌های آگاهی.

با این حال سؤال اینجاست که چرا با وجود پیشرفت‌های علمی و ارتقای فرهنگ عمومی، هنوز موضوع نابینایی و کم‌بینایی، ارتباط صحیح با افراد نابینا و طریقه کمک و راهنمایی آنان برای بسیاری از افراد جامعه ناشناخته است و بخش قابل توجهی از مردم مایل به کسب اطلاعات در این رابطه نیستند؟ جدا از بی‌توجهی رسانه‌ها بویژه رسانه ملی در آکاسازی جامعه، به نظر می‌رسد وجود پاره‌ای پیش‌فرض‌ها و پیش‌داوری‌ها نسبت به افراد

نابینا و کم‌بینا، مانع ارتباط صحیح ما با آنان و شناخت توانمندی‌ها و محدودیت‌های آنها می‌شود.

یکی از رایج‌ترین پیش‌داوری‌هایی که نسبت به افراد نابینا وجود دارد این است که تصور می‌کنیم این افراد از آنچه در اطراف‌شان می‌گذرد آگاه نیستند و چون قادر به دیدن ما نیستند، متوجه حضور ما نخواهند شد. همین پیش‌فرض نادرست باعث می‌شود این حقیقت را نادیده بگیریم که فرد نابینا برای جبران محدودیت حس بینایی، از سایر حواس خود به نحو مطلوب بهره می‌گیرد و محیط‌ها و وقایع اطراف خود را با دقت بررسی می‌کند. بنابراین با آگاهی از این واقعیت و غلبه بر پیش‌فرض نادرستی می‌توانیم به جای آنکه با فرد همراه شخص نابینا ارتباط برقرار کنیم، مستقیماً با خود فرد نابینا صحبت کنیم تا ارتباطی صحیح بر اساس اصل مودت و احترام بین ما ایجاد شود.

از دیگر تصوراتی که مانع ارتباط صحیح ما با فرد نابینا می‌شود وجود این باور نادرست است که نابینایان از اینکه خواهیم به آنان کمک یا آنها را راهنمایی کنیم زنجیره خاطر می‌شوند و واکنش غیرقابل پیش‌بینی نشان خواهند داد. باید توجه داشته باشیم که افراد

نابینا نیز مانند سایر اقشار جامعه از لحاظ ویژگی‌های شخصیتی و رفتاری، از تفاوت‌های فردی بسیاری برخوردارند و مشاهده رفتارهای دور از انتظار از تعداد انگشت‌شماری از این افراد نباید موجب تعمیم این مسأله به اکثریت جامعه نابینایان شود. افراد نابینا و کم‌بینا از کمک و راهنمایی ما به گرمی استقبال می‌کنند مشروط بر اینکه از خود آنان بپرسیم که در چه زمینه‌ای به کمک ما نیاز دارند و چگونه می‌توانیم آنها را راهنمایی کنیم.

شاید تصور کنیم که راه رفتن با فرد نابینا و هدایت وی در محیط‌های مختلف، تنها از آنان بپرسیم که در چه زمینه‌ای به کمک ما نیاز دارند و چگونه می‌توانیم آنها را راهنمایی کنیم.

ناخواسته به آنها آسیب می‌رسانیم. باید توجه داشته باشیم که قدم زدن با افراد نابینا و راهنمایی آنان در مسیرهای مختلف به هیچ وجه کار دشواری نیست. کافی است اجازه دهیم فرد نابینا بازمی‌آید و با یک قدم عقب‌تر از ما حرکت کند و ما هم موانع را به طور دقیق برای وی توضیح داده و به او فرصت دهیم تا با آرامش از آنها عبور کند.

تشریح دقیق پدیده‌های طبیعی مانند درختان و گیاهان، ساختمان‌ها و اماکن عمومی برای دوست نابینای ما به او امکان می‌دهد از سایر